

Türk-Amerikan Derneği: Bir Ankara Kurumunun İlk Yirmi Yılı*

*Turkish-American Association: The First Twenty Years of an Ankara Institution***

Bahar GÜRSEL

Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Tarih Bölümü, Ankara, Türkiye
Dr., Middle East Technical University, Department of History, Ankara, Turkey
bgursel@metu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-8737-4096

DOI: 10.5505/jas.2020.18480

Öz

Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel ilişkiler, İkinci Dünya Savaşı neticesinde tüm dünyayı etkisi altına alan Soğuk Savaş'ın başlamasıyla hızla gelişti ve iki ülkenin toplumsal ve kültürel açılarından birbirini tanıması önemli bir unsur hâline geldi. Bu kapsamda, Türkiye ve Birleşik Devletler arasındaki dostluğun ve kültürel ilişkilerin daha fazla geliştirilmesi amacıyla, 1951 yılında Ankara'da Türk-Amerikan Derneği kuruldu. Bu yazı, Derneğin ilk yirmi yılına odaklanarak, uluslararası ilişkiler bağlamında karşılıklı anlayışın gelişmesine yaptığı katkının yanı sıra, kurumun kendi arşivinden de faydalanarak Türk-Amerikan Derneğinin Ankara'da düzenlediği çeşitli faaliyetlere değinecek ve başkentin sosyal ve kültürel yaşamına yaptığı kalıcı etkiyi vurgulayacaktır.

Anahtar sözcükler: Soğuk Savaş, Türk-Amerikan Derneği, Türk-Amerikan ilişkileri, Ankara

Abstract

Political, military, economic and cultural relations between Turkey and the United States developed rapidly during the start of Cold War, which had a global impact in the post-World War II era. For both countries, cross-cultural and societal knowledge became important parts of these relations. The Turkish-American Association was established in Ankara in 1951 against this backdrop to further develop the friendship and cultural relations between Turkey and the United States. By focusing on the first twenty years of the Association, this article investigates the Association's contribution to the development of mutual understanding within the context of international relations. It also emphasizes the Association's permanent impact on the social and cultural life of the capital through the various activities that were organized by the Association, which are documented in the institution's archive.

Keywords: Cold War, Turkish-American Association, Turkish-American relations, Ankara

* Bu yazı, Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (VEKAM)'nin danışmanlığı kapsamında gerçekleşen, Türk-Amerikan Derneği'nin Nesilden Nesile Türk-Amerikan Derneği: İlk Kuşak, 1951-1976 adlı kalıcı sergisinin küratörlüğünü yapmış olan yazarın hazırladığı sergi metni esas alınarak yazılmıştır. Metin içindeki İngilizce'den Türkçe'ye çeviriler yazara aittir.

** This article is based on the catalogue text written by the author during her curatorship of the Turkish-American Association's permanent exhibition *The Turkish-American Association from Generation to Generation: The First Generation, 1951-1976*, with VEKAM as the advisor. The English to Turkish translations in the text are by the author.

Giriş

Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki siyasi, askeri, ekonomik ve kültürel ilişkiler, İkinci Dünya Savaşı neticesinde tüm dünyayı etkisi altına alan Soğuk Savaş'ın başlamasıyla hızla gelişti ve iki ülkenin toplumsal ve kültürel açılardan birbirini tanıması önemli bir unsur hâline geldi. Türkiye ve Birleşik Devletler arasındaki ilerleyen münasebetlerin bir sonucu olarak Türk-Amerikan Derneği (TAD), 7 Haziran 1949 New York'ta Türk Amerikan dostluğunu geliştirmeyi hedefleyen ilk teşkilat olarak faaliyet göstermeye başlayan Amerikan Türk Cemiyeti'nin ardından, "birbirlerini daha iyi anlamalarını temin etmek, iki memleket arasında mevcut kültürel bağları kuvvetlendirmek" (Türk-Amerikan Derneği karşılıklı anlayış programı, 1956, s. 1) amacını güden bir sivil toplum örgütü olarak 1951 yılının Haziran ayında kuruldu ve 2 Temmuz 1951 tarihinde Ankara'da resmen açıldı. Derneğin kurucuları arasında, dönemin Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri ve Birleşik Devletler Ankara Büyükelçisi George Wadsworth'un yanı sıra, aralarında Halide Edip Adıvar, Feriha Baymur, Emin Hekimgil ve Ali İrfan Şahinbaş'ın da bulunduğu Türkiye

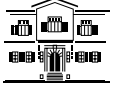
üniversiteleri ve devlet kurumlarında görev almış olan on üye bulunuyordu. Birleşik Devletler de Derneğin açıldığı dönemde Türkiye'de görevli olan aynı sayıda diplomat ve eğitimciyle kuruluşa destek oldu. Bu isimler arasında, dönemin Türkiye Fulbright Eğitim Komisyonu Genel Sekreteri William M. Lauman ve İstanbul Robert Kolej Başkanı Floyd H. Black de bulunmaktaydı. Gördüğü yoğun ilginin sonucunda, Ankara'daki Türk-Amerikan Derneğini İstanbul, Edirne, Bursa, İzmir, Adana ve Zonguldak'ta kurulan şubeler takip etti.

Türk-Amerikan Derneği Binaları

Kurulduğu andan itibaren Türk-Amerikan Derneği, yirminci yüzyılın ikinci yarısında hızla değişen, gelişen ve büyüyen Ankara'nın merkezinde, üç farklı binada hizmet verdi. İlk bina, Mithatpaşa Caddesi, 33 Numara'da bulunan üç katlı taş bir evdi (Şekil 1). Binanın geniş bir bahçesi vardı ve giriş katındaki kabul salonuyla birlikte bir toplantı salonu, müzik odası ve kütüphane, bir kantin, bir ses alma stüdyosu, memur büroları ve beş adet de dersane bulunmaktaydı (*Türk Amerikan Derneği*, 1951, s. 5).

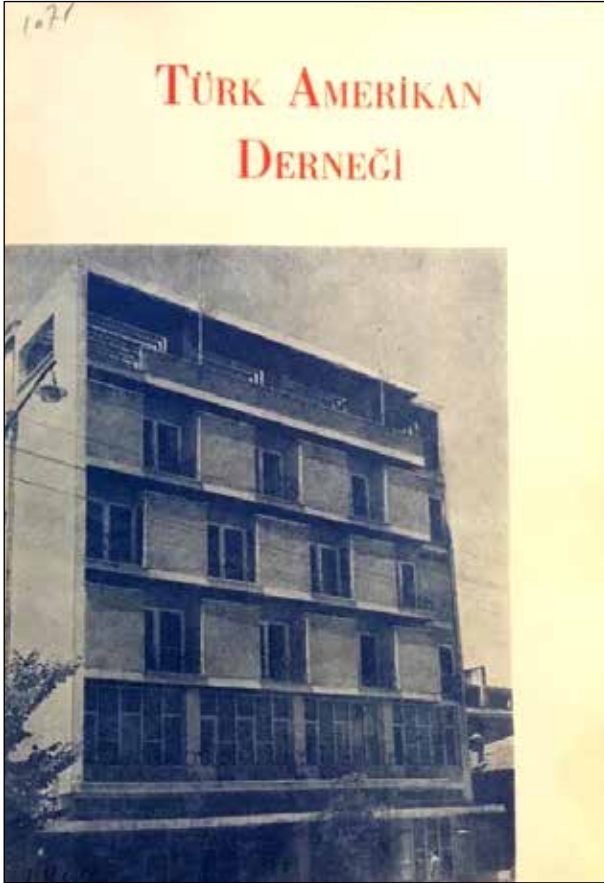
Şekil 1. Türk-Amerikan Derneği birinci binasının yan cephesi. Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

Türk-Amerikan Derneğine olan ilginin kısa bir süre içerisinde hızla artması neticesinde, dernek yetkilileri kurumu yine Mithatpaşa Caddesi üzerinde bulunan altı katlı bir binaya taşıma kararı aldı (Şekil 2). Caddede 46 Numara'da bulunan bu yapı, günde ortalama 2500 ziyaretçiyi misafir edecek bir kapasiteye sahipti ve Türk-Amerikan Derneği tarafından düzenlenen dil kurslarının yanı sıra, konferanslar, sergi ve konserler gibi Ankaralılar'ın ilgi gösterdiği birçok sosyal ve kültürel etkinliğe de ev sahipliği yapıyordu. 1962 senesinde yayımlanan bir belgede yer alan Türk-Amerikan Derneği İdare Kurulu Başkanı E. Necdet Egeran'ın ifadesine göre, Dernek üyelerinin gittikçe artan sayısı neticesinde yeni bir binanın yapılması hazırlıklarına başlandı (*Türk Amerikan Derneği: Tarihi, Gayesi ve Faaliyetleri*, 1962, s. 3).

Egeran'ın bahsettiği bina, 1950'li yılların sonunda Birleşik Devletler Başkanı Dwight D. Eisenhower ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Adnan Menderes'in, araziyi Türkiye'nin, binayı da ABD'nin sağlaması koşulu ile inşa edilmesi hususunda görüş birliğine vardıkları yapıydı. Yeni binanın inşa edileceği o zamanki adıyla Vali Dr. Reşit Caddesi'ndeki arsa (caddenin ismi daha sonra Cinnah olarak değiştirildi), Belediye Meclisi'nin 29 Şubat 1960 tarihli kararı ve Belediye Başkanlığı'nın 4 Mart 1960 tarihli yazısı ile Türk-Amerikan Kültür Derneğine tahsis edildi (Şekil 3).

Binanın temel atma töreni, 1963 yılında Millî Eğitim Bakanı İbrahim Ökten ve o sırada Türkiye'yi ziyaret etmekte olan ve Amerikan tarihinde çok önemli bir yer teşkil eden Birleşik Devletler Yüce Mahkemesi 14. Başyargıcı Earl Warren'ın katılımıyla gerçekleşti (Şekil 4).

Şekil 2. Türk-Amerikan Derneği ikinci binası.
Kaynak: *Türk Amerikan Derneği: Tarihi, Gayesi ve Faaliyetleri*, 1962.

Şekil 3. Türk-Amerikan Derneği arazisinin arka tarafı.
Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

Earl Warren, 1943-1953 döneminde Kaliforniya Valiliği yaptıktan sonra, 1953 yılında Birleşik Devletler Yüce Mahkemesi Başyargıncı oldu ve 1969 yılına kadar aynı görevi sürdürdü. Yüce Mahkeme'nin 1896 yılında almış olduğu *Plessy-Ferguson* kararının eşit olduğu müddetçe beyaz ve siyah Birleşik Devletler vatandaşlarının ayrı tren bölümlerinde seyahat etmesinin Anayasa'nın köleliği kaldıran 13. ve "eşit yasal korunma" getiren 14. Değişiklik'lerine aykırı olmadığını ilan etmesini takiben ortaya çıkıp yaklaşık altmış yıl boyunca farklı alanlarda etkisini korumuş olan "ayrı fakat eşit" doktrini, Earl Warren'ın başyargıncı olduğu aynı mahkemenin aldığı *Brown-Eğitim Kurulu* (1954) kararıyla etkisini yitirdi. Bu davayla,

Şekil 4. Earl Warren temel atarken (Soldan sağa: TAD İdare Kurulu Başkanı E. Necdet Egeran, Earl Warren, Milli Eğitim Bakanı İbrahim Ökten ve Büyükelçi Raymond A. Hare).
Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

beyazlar ve siyahların farklı kurumlarda eğitim almasının ırksal ayrımcılık manasına geldiği ve bu durumun Anayasa'nın 14. Değişiklik'ine aykırı olduğu hükmüne varıldı. Yüce Mahkeme'nin bu kararı, 1950'li ve 1960'lı yıllarda Amerikan Sivil Haklar Hareketi'ne ivme kazandıran en önemli gelişmelerden biri oldu.

Warren, dört günlük bir ziyaret için 10 Temmuz 1963'te Türkiye'ye geldi. Ankara'da Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ve Başbakan İsmet İnönü tarafından kabul edildi, Anıtkabir'e çelenk bıraktı ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mensuplarına hitap etti ("Warren begins Turkish visit," 1963, s.6). 12 Temmuz'da İstanbul'a giden Warren, Propeller Kulübü İstanbul Limanı Derneğinde Türkiye'nin NATO'ya olan katkısını ve Kore Savaşı'nda savaşmış olan Türk askerlerini öven bir konuşma yaptı (Justice Warren talks to Turks, 1963, s. A1).

Warren'ın temel atma töreninde bizzat bulunduğu Türk Amerikan Derneği bina projesi, mimar Affan Kırmılı tarafından çizildi ve bina 1963 ve 1965 yılları arasında inşa edildi (Şekil 5). Kırmılı, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Fakültesinde aldığı eğitimini 1946'da tamamladıktan sonra akademiye kısa süre sonra asistanlık yaparak 1950'de serbest çalışmaya başladı. Birçok yarışmaya katılıp, birçok projede birincilik ve ikincilik derecesi kazandı. Ulus Anafartalar Çarşısı'nın da tasarımcılarından biriydi.

Türk Amerikan Derneğinin Vali Dr. Reşit Caddesi, 20 Numara'da bulunan yeni binası, 4 Temmuz 1965 tarihinde hizmete açıldı (Şekil 6). Açılış töreni başta Millî Eğitim Bakanı Nevzat Cihat Bilgehan, Birleşik Devletler Büyükelçisi Raymond A. Hare ve Türk-Amerikan Derneği Başkanı Yılmaz Öz olmak üzere, Dernek kurucuları ve misafirlerinden oluşan geniş bir kalabalığın katılımıyla gerçekleşti.

Dernek Faaliyetleri

Dil Eğitimi: Kuruluşundan itibaren Türk-Amerikan Derneği farklı seviyelerde dil eğitimine büyük önem verdi. Binlerce öğrenci Ankara'daki merkezde ve İzmir ve Adana'daki şubelerde İngilizce dersi aldı ve çok sayıda Amerikalı Türkçe derslerine devam etti (Şekil 7). İlk yıllarda çoğunlukla öğleden sonra ve akşam saatlerinde yapılan kurslar, daha sonraları sabah saatlerinde de gerçekleştirildi. Öğrenci sayısı 15 ve 25 arasında değişen sınıflarda işlenen ders kitapları belirli sayılarda Amerika'dan getirtilirdi.

Şekil 5. Dernek binasının maketi ve Affan Kırımlı (sağda).
Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

Şekil 6. Yeni bina açılışı sırasında saygı duruşu.
Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

Konferanslar: Türk-Amerikan Derneği, düzenlediği konuşmalar, konserler, festivaller, tiyatro oyunları, dans gösterileri, açık oturumlar, paneller ve sergiler yoluyla başkentin kültür hayatına önemli katkılarda bulundu. Halide Edip Adıvar, Talat Halman ve Halil İnalçık gibi çok önemli isimler, Dernek çatısı altında çeşitli konuşmalar yaptı.

Derneğin kurucu üyelerinden biri olmasının yanı sıra Cumhuriyet Dönemi edebiyat dünyasının en önemli isimlerinden de biri olan ve çok genç yaşta hayata veda eden İngiliz ve Amerikan edebiyatı profesörü Orhan Burian, vefatından kısa bir süre önce, 1952 yılının Ekim ayında Türk-Amerikan Derneğinde düzenlediği bir İngilizce konferans serisi kapsamında aralarında Ameri-

Şekil 7. Türk-Amerikan Derneğinde Türkçe dersi.
Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

kalı profesör W. H. Jansen ve Birleşik Devletler Kültür Ataşesi Frederick P. Latimer Jr. ve eşinin de olduğu bir grup Dernek üyesine Türk Edebiyatı Tarihi hakkında önemli bilgiler verdi.

Ünlü grafik sanatçısı Aliye Berger, Ankara'da iki hafta süren ilk sergisini 16 Kasım 1962 tarihinde Türk-Amerikan Derneği'nde gerçekleştirdi. Sergide kırk altı adet "neo-gravür" ve çini mürekkebi eser ziyaretçilerle buluştu (Şekil 8). Berger, *Dansöz* adlı neo-gravür eserini de hediye ederek Türk-Amerikan Derneğinde devamlı bir sanat koleksiyonu yapma fikrinin de sahibi oldu.

Caz Elçileri: Birleşik Devletler 1956 senesinde "Caz Elçileri" adı verilen bir program başlattı. İlk olarak Harlemlı vaiz ve Kongre üyesi Adam Clayton Powell Jr. tarafından geliştirilen bu fikir, Dışişleri Bakanlığı tarafından yürütülen bir kamu diplomasisi programı olarak, caz müziği ile Avrupa, Asya ve Afrika'nın farklı coğrafyalarında yaşayan insanları biraraya getirmeyi hedefledi. Afrika kökenli caz müzisyenleri programa davet edildi ve bu yolla tüm Amerikan vatandaşlarının eşit haklara sahip olduğu mesajı verilmek istendi.

Şekil 8. Büyükelçi Hare ve Aliye Berger.
Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Bülteni, Aralık, 1962.

“Caz Elçileri” programı kapsamında, trompetinin 45 derece yukarı eğimli kalağıyla özdeşleşmiş olan ve müzik tarihinin en önemli caz sanatçılarından biri olarak kabul edilen Birleşik Devletler’in ilk caz elçisi Dizzy Gillespie, 1956 yılında İran’da başlayıp Türkiye ile devam eden ve Yugoslavya, Yunanistan, Suriye, Pakistan ve Lübnan’ı kapsayan bir konser turu esnasında beş gün boyunca Ankara’da kaldı. Turneye çoğunluğu Afrika kökenli müzisyenlerden oluşan orkestrasıyla çıkan Gillespie, Esenboğa Havaalanı’nda aralarında Muvaffak Falay, Erol Pekcan ve Süheyl Denizci gibi müzisyenlerin bulunduğu bir grup tarafından karşılandı ve Türk-Amerikan Derneği’nin bahçesinde bir konser verdi (Şekil 9).

Besteci, caz piyanisti ve orkestra şefi olan Duke Ellington, 1963 yılında Birleşik Devletler’in Caz Elçisi olarak Suriye, Ürdün, Afganistan, Hindistan, Seylan, Pakistan, İran, Irak, Lübnan ve Türkiye’yi kapsayan bir turneye çıktı (Şekil 10). Yaptığı müziği “Amerikan müziği” olarak tanımlayan Ellington’ın Türkiye konserleri, Başkan John F. Kennedy’nin 22 Kasım günü bir suikasta kurban gitmesiyle planlanan tarihten önce sona erdi ve Ellington orkestrasıyla birlikte Amerika’ya geri döndü. Bu durumu dönemin Ankara Büyükelçisi Raymond A. Hare anılarında şu sözlerle aktarmıştır:

Ankara’da başka önemli misafirlerimiz de oldu; Duke Ellington geldi ve onun için büyük bir resepsiyon düzenledik. Başkan Kennedy’nin suikaste uğradığını haber veren telefon geldiğinde evden henüz çıkmıştı. Türkler anında reaksiyon gösterdiler. Türkiye’deki tüm eğlence mekânları kapatıldı, hatta bir caddeye bile Başkan’ın ismi verildi. Toplumun her kesiminden köylüler, insanlar sadece elimi sıkıp gitmek için ofisime geldiler. Çok dokunaklıydı. Fakat Washington ‘Ellington şovu devam etmek zorunda’ dedi. Ben de ‘şov elbette devam etmeyecek’ dedim. Ne kadar iyi olursa olsun, Ankara yas tutarken bir konser düzenlemek saçma ve tamamen uygunsuz olurdu. Bu yüzden, harika bir insan olan Duke sahneye çıkmadı (*Mak ve Hare*, 1987, ss. 54-55).

Kültürel Etkinlikler: Türk-Amerikan Derneği, kurulduğu dönemden itibaren farklı alanlarda kültürel etkinlikler düzenledi. Bunlara verilecek en önemli örneklerden biri hiç şüphesiz Apollo 13 etkinliğidir (Şekil 11). Birleşik Devletler NASA programı çerçevesinde, 11 Nisan 1970 tarihinde Apollo 13 mekiği uzaya fırlatıldı. Fakat yolculuğun başlamasının üzerinden yaklaşık elli altı saat geçtikten sonra Apollo 13’ün oksijen tankı patladı ve esas görevleri Ay yüzeyine inmek olan Jim Lovell, Jack Swigert ve Fred Haise isimli üç astronotun kurtarılması

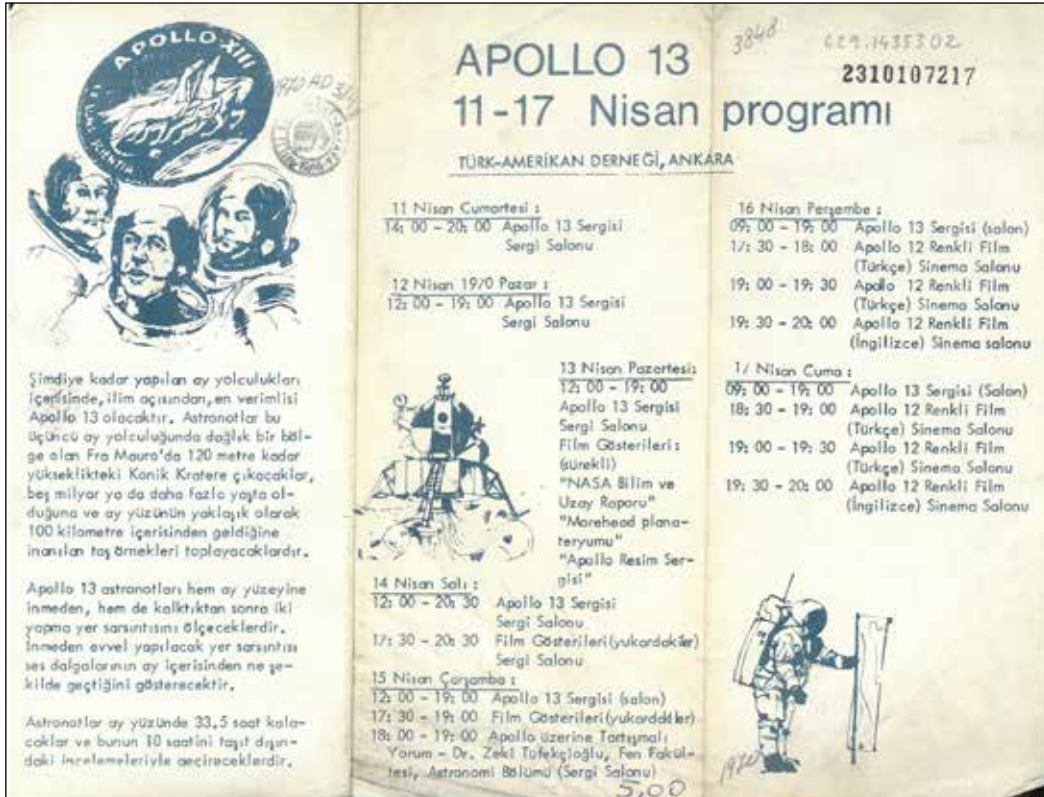

Şekil 9. Dizzy Gillespie caz konseri. Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

Şekil 10. Duke Ellington orkestrası.

Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

APOLLO 13
11-17 Nisan programı
TÜRK-AMERİKAN DERNEĞİ, ANKARA

11 Nisan Cumartesi :
14: 00 - 20: 00 Apollo 13 Sergisi
Sergi Salonu

12 Nisan 1970 Pazar :
12: 00 - 19: 00 Apollo 13 Sergisi
Sergi Salonu

13 Nisan Pazartesi:
12: 00 - 19: 00
Apollo 13 Sergisi
Sergi Salonu
Film Gösterileri:
(sürekli)
"NASA Bilim ve
Uzay Raporu"
"Marehead plana-
teryumu"
"Apollo Resim Ser-
gisi"

14 Nisan Salı :
12: 00 - 20: 30 Apollo 13 Sergisi
Sergi Salonu
17: 30 - 20: 30 Film Gösterileri (yukarıdaki)
Sergi Salonu

15 Nisan Çarşamba :
12: 00 - 19: 00 Apollo 13 Sergisi (salon)
17: 30 - 19: 00 Film Gösterileri (yukarıdaki)
18: 00 - 19: 00 Apollo üzerine Tartışmalı
Yorum - Dr. Zeki Tufekçioğlu, Fen Fakül-
tesi, Astronomi Bölümü (Sergi Salonu)

16 Nisan Perşembe :
09: 00 - 19: 00 Apollo 13 Sergisi (salon)
17: 30 - 18: 00 Apollo 12 Renkli Film
(Türkçe) Sinema Salonu
19: 00 - 19: 30 Apollo 12 Renkli Film
(Türkçe) Sinema Salonu
19: 30 - 20: 00 Apollo 12 Renkli Film
(İngilizce) Sinema salonu

17 Nisan Cuma :
09: 00 - 19: 00 Apollo 13 Sergisi (Salon)
18: 30 - 19: 00 Apollo 12 Renkli Film
(Türkçe) Sinema Salonu
19: 00 - 19: 30 Apollo 12 Renkli Film
(Türkçe) Sinema Salonu
19: 30 - 20: 00 Apollo 12 Renkli Film
(İngilizce) Sinema Salonu

Şimdiye kadar yapılan ay yolculukları, içerisinde, ilim açısından, en verimlisi Apollo 13 olacaktır. Astronotlar bu üçüncü ay yolculuğunda değişik bir bölge olan Fra Mauro'da 120 metre kadar yükseklikteki Konik Krater'e çıkacaklar, beş milyar yo da daha fazla yağta olduğunu ve ay yüzünün yaklaşığın olarak 100 kilometre içerisinden geldiğine inanılan taş örnekleri toplayacaklardır.

Apollo 13 astronotları hem ay yüzeyine inmeden, hem de kalktıktan sonra iki yapma yer sarsıntısını ölçeceklerdir. İnmeden önce yapılacak yer sarsıntısı ses dalgalarının ay içerisinden ne şekilde geçtiğini gösterecektir.

Astronotlar ay yüzünde 33,5 saat kalacaklar ve bunun 10 saatini taşı dışındaki incelemeleriyle geçireceklerdir.

Şekil 11. Apollo 13 etkinliği programı.

Kaynak: Millî Kütüphane Arşivi.

Şekil 12. Dündar Elbruz heykeli.
Kaynak: Türk-Amerikan Derneği Arşivi.

en önemli öncelik hâline geldi. Uzay mekiği, Ay'ın etrafını bir defa turladıktan sonra Dünya'ya geri dönmek zorunda kaldı. Apollo 13'ün hikayesi 1995 yılında aynı adlı bir filme de konu oldu.

Türk-Amerikan Derneği, o ana kadar yapılan "ay yolculukları içerisinde ilim açısından en verimli" olacağını belirttiği Apollo 13'ün yolculuğunu konu alan ve 11 Nisan-17 Nisan 1970 tarihlerinde gerçekleşecek bir dizi etkinlik düzenledi.

Dündar Elbruz Heykeli: Ankara'nın çok erken yaşta kaybettiği değerlerden biri olan Elbruz, 1948 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinden mezun oldu, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesinde çalıştı ve demirden yapmış olduğu heykeller ve hurdacı dükkânlarından topladığı hırdavatla oluşturduğu heykel sergisi ile başkente renk katan bir isim oldu. Elbruz, yapmış olduğu demir heykellerden birisini Türk-Amerikan Derneğine hediye etti. Dernek binası önünde uzun zaman Ankaralılar'la buluşan heykel (Şekil 12), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlük binası önünde sürekli sergilenmek üzere, 21 Temmuz 2008 tarihinde alınan karar ile üniversiteye bağışlandı.

Kütüphane: Soğuk Savaş Dönemi'nde Birleşik Devletler Bilgi Hizmetleri (USIS) kütüphaneleri, 1953 yılında devlet bünyesinde bağımsız bir kurum hâline gelen Birleşik Devletler Bilgi Ajansı'nın (USIA) kültürel bir kolu olarak hareket etti. Farklı ülkelerin şehirlerinde açılmış olan bu kütüphanelerde, Amerika'yla ilgili yerel dilde yayımlanmış kitapların yanı sıra İngilizce çeşitli yayınlar da yer aldı. Ayrıca, Birleşik Devletler'de basılan dergiler, gazeteler ve görsel işitsel araçlar okuyucularla bu kütüphanelerde buluştu. Ankara Türk-Amerikan Derneği'nde bulunan Amerikan Bilgi-Belge Merkezi Kütüphanesi de uzun yıllar boyunca Ankaralılar'ın faydalandığı ve öğrencilerin çalıştığı önemli bir mekân olmaya devam etti.

Sonuç

İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan dünya düzeninde ülkeler arasında oluşan yeni ilişkiler kapsamında, Türkiye ve Birleşik Devletler halklarının birbirini daha iyi tanıması amacıyla Türk ve Amerikalı görevliler ve bilim insanları tarafından kurulmuş olan Türk-Amerikan Derneği, 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Ankara'nın sosyal ve kültürel etkinliklerine de yön veren bir merkez oldu. Dernek bünyesinde verilen İngilizce ve Türkçe dil kurslarının yanı sıra, başkentte ses geti-

ren birçok sergi, konser, konferans ve benzeri etkinliğe imza attı ve yirminci yüzyıl Ankarası'nın kent kültürünü tanımlayan çeşitli faaliyetlere ev sahipliği yaptı. Uzun bir müddet faal olan kütüphanesi, farklı disiplinlerde eğitim gören öğrenciler için çeşitli kaynaklar ve uygun bir çalışma ortamı sundu. Tüm bu özellikleri göz önüne alındığında, Türk-Amerikan Derneğinin başkentin sosyal yaşamına etkisinin kurulduğu ilk dönemden bu yana devam ettiğini ifade etmek oldukça isabetli bir tespit olacaktır.

Kaynakça

- Ambassador Hare ve Mrs. Berger [Kupür]. (Aralık, 1962). *Türk Amerikan Derneği Bülteni*.
- Dernek binasının maketi ve Affan Kırımlı [fotoğraf]. Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.
- Dizzy Gillespie caz konseri [fotoğraf]. (1956). Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.
- Duke Ellington orkestrası [fotoğraf]. (1963). Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.
- Dündar Elbruz heykeli [fotoğraf]. (ty). Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.
- Earl Warren temel atarken [fotoğraf]. (1963). Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.
- Justice Warren talks to Turks. (13 Temmuz 1963). *The Washington Post, Times Herald*. s. A1.
- Mak, D. S. ve Hare, R. A. (1987). *Interview with Raymond A. Hare*. Kongre Kütüphanesi web sitesinden 25 Eylül 2019 tarihinde erişildi: <https://www.loc.gov/item/mfdipbib000473/>.
- Türk-Amerikan Derneği Apollo 13 etkinliği programı [broşür]. (1970). Milli Kütüphane Arşivi, Ankara.
- Türk-Amerikan Derneği arazisinin arka tarafı [fotoğraf]. (ty). Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.
- Türk-Amerikan Derneği birinci binasının yan cephesi [fotoğraf]. (ty). Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.
- Türk-Amerikan Derneği ikinci binası [fotoğraf]. *Türk-Amerikan Derneği: Tarihi, gayesi ve faaliyetleri*. Ankara: Türk-Amerikan Derneği.
- Türk-Amerikan Derneği karşılıklı anlayış programı*. (1956). Ankara: Türk-Amerikan Derneği.
- Türk-Amerikan Derneği: Tarihi, gayesi ve faaliyetleri*. (1962). Ankara: Türk-Amerikan Derneği.
- Türk-Amerikan Derneği'nde Türkçe dersi [fotoğraf]. (ty). Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.
- Warren begins Turkish visit. (11 Temmuz 1963). *New York Times*. s. 6.
- Yeni bina açılış sırasında saygı duruşu [fotoğraf]. (1965). Türk-Amerikan Derneği Arşivi, Ankara.